

LATINSKI JEZIK DRUGA GODINA UCENJA

ELEMENTA LATINA

OBNOVITI. IMENSKA PROMENA, GLAGOLSKA PROMENA

Promena imenica svih deklinacija.

Indikativ prezenta, imperfekta, future, perfecta, pluskvamperfekta I future II, aktiva.

Pridevi.

IMENICE

Casa, ae. F.

Lupus, i. m.

Puer, I m.

Victor, oris. M.

Civis, civis. M. f.

Mare, maris, n.

Fructus, us. M.

Genu, us, n.

Res, rei. F.

GLAGOLI

Amo I amavi amatum

Habeo 2. habui habitum

Evado 3. evasi evasum

Dormio 4. dormivi dormitum

Pridevi

Bonus3

Miser3

Celer, celeries, celere

Brevis, breve

Prudens, prudentis

Felix, felicitas

pdfMachine - is a pdf writer that produces quality PDF files with ease!

Get yours now!

"Thank you very much! I can use Acrobat Distiller or the Acrobat PDFWriter but I consider your product a lot easier to use and much preferable to Adobe's" A.Sarras - USA

LATINSKI JEZIK – DRUGA GODINA UCENJA

CAS III , IV;

NEZAVISNI KONJUNKTIVI, KONJUNKTIV PREZINTA I IMPERFEKTA AKTIVA I PASIVA.

Konjunktiv je način kojim se, različito od indikativa, izražava zamisljena ili nameravana radnja koja može ali ne mora biti izvršena. Naziv načina *coniunctivus* potiče od glagola *coniungere*(vezivati) i ukazuje na povezanost konjunktiva u zavisnoj rečenici sa predikatom glavne rečenice.. Međutim, konjunktiv može stajati i u nezavisnoj rečenici, tzv. Nezavisni konjunktiv. U tom slučaju pored osnovnog značenja izražava i subjektivno raspoloženje lica koje govori, želju da se radnja izvrši, podsticaj, zapovest, zabranu, mogućnost, i dopuštanje.

Konjunktiv prezenta može se prepoznati po samoglasniku koji se dodaje direktno prezentskoj osnovi.

Prva konjugacija – E

Druga, treća i četvrta – A

Pomoćni glagol i neki nepravilni glagoli – I

Amem, ames, amet, amemus, ametis, ament. Amer, ameris, ametur, amemur, amemini, amentur. Moneam, moneas, moneat, moneamus, moneatis, moneant. Monear, monearis, moneatur, moneamur, moneamini, moneantur.

Legam, legas, legat, legamus, legatis, legant. Legar, legaris, legatur, legamur, legamini, legantu. Puniam, punias, puniat, puniamus, puniatis, puniant. Puniar, puniaris, puniatur, puniamur, puniamini, pluniantur. Sim, sis, sit, simus, sitis, sint.

Konjunktiv imperfekta aktiva i pasiva gradi se od infinitiva prezenta aktiva i ličnih nastavaka za aktiv, odnosno pasiv.

Amarem, amares, amaret, amaremus, amaretis, amarent. Amarer, amareris, amaretur, amaremur, amaremini, amarentur.

Monerem, moneres, moneret, moneremus, moneretis, monerent. Monerer, monereris, moneretur, moneremur, moneremini, monerentur.

Legerem, legeres, legeret, legeremus, legeretis, legerent. Legerer, legereris, legeretur, legeremur, legeremini, legerentur.

Punirem, punires, puniret, puniremus, puniretis, punirent. Punirer, punireris, puniretur, puniremur, puniremini, punirentur.

Essem, esses, esset, essemus, essetis, essent.

NEZAVISNI KONJUNKTIVI

Konjunktivom prezenta može da se izrazi, zapovest, potsticanje, zabrana, želja, mogućnost, dopuštanje.

Konjunktivom imperfekta se izražava irealna želja ili radnja u sadašnjosti ili kolebanje za prošlost.

LATINSKI JEZIK DRUGA GODINA UCENJA

CAS V, VI

Konjunktiv perfecta i pluskvamperfekta aktiva i pasiva – gradjenje

Konjunktiv perfecta gradi se od perfekatske osnove i zavrsetaka. Aktiv;

1. Laudaverim	1. laudaverimus
2. laudaveris	2. laudaveritis
3. laudaverit	3. laudaverint

Konjunktiv pluskvamperfekta se gradi od pervekatske osnove i zavrsetaka.

1.laudavissem	1. laudavissemus
2.laudavisses	2. laudavissetis
3.laudavisset	3. laudavissent

Konjunktiv perfekta i pluskvamperfekta pasiva slozeni su oblici. Grade se od participa perfecta pasiva glagola koji se menja i konjunktiva prezenta odnosno konjunktiva imperfekta pomocnog glagola.

Perfekta	Pluskvamperfekta
Laudatus, a, um	laudatus, a, um
sim	essem
Sis	esses
Sit	esset
Laudati, ae, a	laudati, ae, a
simus	essemus
Sitis	essetis
Sint	essent

Nezavisni konjunktivi

Ako se zeli ostvarenje ispunjive zelje u proslosti, upotrebljava se konjunktiv perfecta.Pr. Utinam recte dixerim! Daj boze da sam tacno rekao!

Mogucnost ili blaza tvrdnja takodje izrazava se konjunktivom perfecta. Prevodi se nasim kondicionalom ili opisno glagolom moci i infinitivom. Pr. Dicat aliquis. Neko bi mogao da kaze.

Konjunktivom perfekta takodje moze da se izrazi dopustanje. Pr. Ne fuerit Graecia magna, tamen plurima it clarissima inenia genuit. Ma i ne bila velika, grcka je ipak iznedrila veoma mnogo nadasve slavnih talenata.

Konjunktivom pluskvamperfekta izrazavamo neispunjivu zelju ili radnju u proslosti.

Utinam ne hoc malum fecissem. Kamo sreće da nisam ucinio ovo zlo. Pr. Si tacuisses, philosophus mansisses. Da si cutao ostao bi filozof.

LATINSKI JEZIK DRUGA GODINA UCENJA

CAS VII, VIII

SLOZENICE POMOCNOG GLAGOLA SUM ESSE FUI

Dodavanjem predloga kao preverbal osnovnom glagolu grade se slozenice cije se znacenje menja prema znacenju preverba.

ADSUM ADESSE AFFUI – PRISUTAN SAM
ABSUM ABESSE AFUI – ODSUTAN SAM
DESUM DEESSE DEFUI – NEDOSTAJATI
INTERSUM INTERESSE INTERFUI – BITI PRISUTAN
OBSUM OBESSE OBFUI – SKODITI
PRAESUM PRAEESSE PRAEFUI – BITI NA CELU
PROSUM PRODESSE PROFUI – KORISTITI
POSSUM POSSE POTUI – MOCI

PROSUM PRODESSE PROFUI – KORISTITI NEKOME

Prosum, prodes, prodest, prosumus, prodestis, prosunt.
Proderam, proderas, ...

POSSUM POSSE POTUI – MOCI

Possum, potes, potest, possumus, potestis, possunt
Poteram, poteras, poterat, ...

Prevesti;

Ute rest divitior, cui deest, aut cui superses?
Profuitne veterano colloquium cum imperatore?
Absit ab hominibus bellum, absint fames et pestilential.

LATINSKI JEZIK DRUGA GODINA UCENJA

CAS IX, X

Particip prezenta I future aktiva

Particip prezenta je glagolski pridev koji se gradi od prezentske osnove I ima aktivno značenje za razliku od participa perfecta koji se gradi od participske osnove I ima pasivno značenje. Particip prezenta gradi se tako što se na prezentsku osnovu I, II konjugacije dodaje za nom. Sg. Zavrsetak –ns, a za gen. zavrsetak – ntis. Kod glagola III, IV konjugacije zavrsetak je – ent, - entis. Particip prezenta aktiva se menja kao pridev III deklinacije sa jednim zavrsetkom. Prevodi se prilogom vremena sadašnjeg na ci.

Particip prezenta, kao I svaki pridev, slaze se sa imenicom u rodu, broju I padezu. Ovaj particip u recenici ne kazuje uvek sadašnju radnju, nego nesvršenu radnju koja je istovremena sa radnjom glavnog glagola.

Particip može da se koristi atributivno, predikativno I apsolutno.

Atributivno, sol cadens – zalazeće sunce.

Predikativno – kao dopuna glagolskog predikata – discipulus legens discit.

Ucenik citajući uci.

Kada se odnosi na objekat glagola koji znaće videti, cuti, prevodi se izricnom recenicom I veznikom kako, gde. Magister discipulum legentem vidit. Ucitelj vidi ucenika kako cita.

Predikativni particip može se koristiti umesto zavisne recenice. Takav particip zove se participium coniunctum, jer je povezan sa preostalim dolem recenice I može imati značenje odnosne, vremenski, uzrocne, pogodbene, dopusne ili namerne recenice.

Prevedi;

Puellam superbam, pulchritudinem suam iactantem, mater vehementer obiurgavit.

Medici leviter aegrotantes leniter currant.

Mendaci homini ne verum quidem dicenti credere solemus.

Sidera cursum navigantibus ostendunt

Consul strenue pugnans cecidit.

LATINSKI JEZIK II GODINA UCENJA

CAS XI XII

Particip presenta I futura aktiva utvrdjivane, perifrasticna konjugacija aktivna , obrada.

Prevesti tekst, prepoznati oblice participa presenta.

Hic Horatius iam puer Venusim reliquit et Romam venit. Romae ae ludum Orbilii magistri iit, qui non solum doctissimus sed etiam sever erat. Postea Athenis in Academia Phillosophiae studuit. Tunc subito bellum civile ortum est. M. Brutus, qui rem publicam ab Antonio et Octaviano liberare voluit, Athenas venit et inter alios iuvenes sum eo militare volentes Horatium primo in Asinam, deinde in Macedoniam secum duxit. Sed bello Philippensi Bruti partes victae sunt. Horatius vix effugit et Romam rediit. Pauper et humilis scriba quaestorius factus esst. Tunc et carmina et saturas scribere incipit.

Promeniti particip zajedno sa imenicom , puer legens.

Particip futura, obnoviti. Promeniti imenicu sa participom. Puer lecturus. Uporediti prevode izmedju participa presenta I participa futura.

Particip futura glagola esse glasi . futurus, a um, onaj koji ce biti, buduci.

Particip futura udruzen sa glagolom esse gradi perifrasticnu konjugaciju aktivnu. Ova konstrukcija prevodi se glagolima hocu, nameravam, voljan sam, u licu I vremenu u kome je glagol esse I veznikom da I prezentom ili linfinitivom glagola koji stoji u participu futura.

Librum tuum lecturus sum. Nameravam da citam tvoju knjigu.

Librum tuum lecturus eras. Nameravao si da citas svoju knjigu.

Librum suum lecturus fiut. Nameravao je da cita svoju knjigu.

Prevesti kontinuirani tekst sa latinskog na srpski.

Orpheus Thrax fuit vates omnium celeberrimus, qui suo cantu non solum homines delectabat, sed etiam bestias feras deleniebat. Eurydicen nympham uxorem ducturus omknia ad nuptias paravit. Sed fax, quam amici ardentem ante novam nuptam praelaturi erant, non potuit inflammari, quod omnibus malum omen visum est. Exitus fuit omine gravior. Eurydece cum aliis nymphis per prata ambulans eodem dio occidit dente serpentis in talum recepto. Postquam eam multis cum lacrimis deflevit. Orplheus od Taenaria porta profectus est et hilnc in Tartara descendit. Ibi reginam inferi mundi, Persephonen Plutonemque, deum mortuorum, aditurus fuit, et Eurydicen a morte revocaturus.

CAS XIII XIV

Primeri iz oblasti perifrasticna konjugacija aktivna.

Prevesti sledece recenice sa latinskog na srpski jezik.

C. Sempronius Gracchus post fratris sui mortem daturus erat civitatem omnibus Italicis, extensurus eam usque ad Alpes.

Post pugnam Cannensem nonnulli iuvenes Italiam relicturi erant.

Alexander Magnus totum orbem terrarium armis capturus erat.

Prebacite recenice u perifrasticnu konjugaciju aktivnu.

Dareus ad Issum castra posuerat.

Alexander ipse Dareum petivit..

Macedones aciem Persarum fugant.

Gerundiv, gerund

Gerundivum, koji se jos zbog svog specificnog znacjenja, zove i participium necessitatis, je glagolski pridev i gradi se od prezentske osnove kojoj se koj glagola I, II konjugacije neposredno dodaju zavrseci – ndus, nda, ndum, a glagolima III i IV lpmkigacoke dpdake se –endus, enda, endum . Znacjenje mu je pasivno , a izrazava radnju koja moze, mora, treba da se vrsi. Ako je gerundive negiran, prevodi se pomocu glagola ne smeti.

Gerundiv ima cescu upotrebu u perifrasticnoj konjugaciji pasivnoj.

Gerundium, glagolska imenica II deklinacije, oznacava trajni process aktivne glagolske radnje. Nema nominative jednine i celu mnozinu. Gradi se od gerundiva. Za genitive gerunda uzima se genitive gerundiva muskog roda. Nominativ se nadoknadjuje infinitivom prezenta aktiva.

Scribere – pisanje

Scribendi-pisanja

Scribendo-pisanju

Ad scribendum-za pisanje

Scribendo-pisuci, pisanjem

Ako se gerundive udruzi sa oblicima pomocnog glagola sum, esse, fui, gradi se perifrasticna konjugacija pasivna. Iz znacjenja gerundiva koji pokazuje radnju koja treba, valja, mora da se izvrsi proistice i znacjenje perifrasticne pasivne konjugacije. Pomocni glagol joj odredjuje vreme. Glagoli treba, valja, mora prevode se vremenom pomocnog glagola, a osnovni glagol trpnim pridevom illi infinitivom.

Patria Amanda et defendenda est.

Otadzbinu valja voleti i braniti

LATINSKI JEZIK DRUGA GODINA UCENJA

CAS XV XVI

Obnoviti- perifrasticna konjugacija pasivna

Patria Amanda est.

Otadzbina treba da bude voljena

Ako predmet na kome se vrši glagolska radnja nije naveden, gerudniv se navodi u nominative jednine srednjeg roda.

Ako je perifrasticna konjugacija pasivna negirana, tada se osnovno značenje glagola opisuje glagolima ne mora se, ne sme se, ne može se i infinitivom.

Amici in periculo seserendi non sunt.

Prijatelji se ne smeju napustiti u opasnosti.

Uz perifrasticnu pasivnu konjugaciju lice koje vrši radnju stavlja se u dativ.

Mi treba da volimo otadzbinu. Patria nobis Amanda est.

Takav dativ zovemo datives auctoris i prevodimo ga subjektom u nominative.

Prevesti recenice sa latinskog na srpski.

Nemo ante mortem beatus putandus est.

Celeberrimum est illud Catonis; Carthago nobis delenda est.

Rebus secundis homini non est credendum.

Iuvenes Romani certandi causa in Campum Martium veniebant.

Nauciti napamet izreke.

DE GUSTIBUS NON EST DISPUTANDUM . RIDENDO DICERE VERUM.

Objasniti razliku u značenju

Legens exclamavit, legendo didicit, oppugnando ceporunt, monendi, moniti, monituri, scriptus est, monens, opus incepturus scriptor, inceptum scriptoris opus, scriptor opus incipiens scripsit, clamando hostes fugavimus, clamans latrines terruit.

Objasniti reci latinskog porekla.

Deformisati

Federalizam

Oratorika

Korumpirati

Kolokvijum

opus

LATINSKI JEZIK II GODINA UCENJA

CAS XVII XVIII

Gerundivum, Gerundium,

Gerundiv, koji se još zbog svog svog specifičnog značenja, zove i participium necessitates, je glagolski pridev i gradi se od prezentske osnove kojoj se kod glagola I i II konjugacije neposredno dodaju završeci – ndus, nda, ndum, a, glagolima III i IV konjugacije dodaju se –endus, enda, endum. Značenje mu je pasivno, a izražava radnju koja može, mora, treba da se vrši. Ako je gerundive negiran prevodi se pomoću glagola ne smeti.

Gerundiv ima dva značenja atributivno i predikativno. Atributivna upotreba mu je veoma retka. Sa imenicom uz koju stoji slaze se u rodu broju i padežu.

Knjiga koja treba da se cita. Liber legendus

Gerundiv ima čestu primenu u perifrasticnoj pasivnoj konjugaciji.

Gerund , glagolska imenica II deklinacije označava trajni proces aktivne glagolske radnje. Nema nominative jednine i celu množinu. Gradi se od gerundiva. Za genitiv gerunda uzima se genitive gerundiva muskog roda . Nominativ se nadoknađuje infinitivom prezenta aktiva.

Scr ibere. Scribendi, scribendo, scribendum, scribendo.

Akuzativ gerunda sa predlogom ad izražava svrhu ili nameru.

Ablativ gerunda može stajati sa predlogom, ali i bez njega. U poslednjem slučaju se prevodi prilogom vremena sadašnjeg na ci.

Ako se gerundiv udruzi sa oblicima pomoćnog glagola sum, esse, fui. Gradi se perifrasticna pasivna konjugacija. Iz značenja gerundiva koji pokazuje radnju koja treba, valja ili mora da se izvrši proizilaze i značenja perifrasticne pasivne konjugacije. Glagoli treba, valja, mora, prevode se vremenom pomoćnog glagola, a osnovni glagol trpnim pridevom ili infinitivom.

Patria Amanda est. otadžbina treba da bude voljena.

Ako je perifrasticna konjugacija pasivna negirana, tada se osnovno značenje glagola opisuje glagolima. Ne mora se, ne sme se, ne može se i infinitivom.

RIDENDO DICERE VERUM. DE GUSTIBUS NON EST DISPUTANDUM.

LATINSKI JEZIK DRUGA GODINA UCENJA

CAS XIX XX

Konstrukcija ablativne apsolutne sa I bez participija

Ablativ u latinskom jeziku može izraziti, pored ostalog, vreme, sredstvo radnje i uzrok zbog koga se nešto događa. Mogao se uz takav ablativ naci i atribut – particip koji proširuje tvrdjenje, iz čega se vremenom razvila konstrukcija ablativne apsolutne, tj. Slobodnog od ostalog dela rečenice, što znači da ne zavisi ni od jedne reči u rečenici. Ablativ apsolutni može se odeliti zarezom od ostalog dela rečenice, a svoje značenje ima samo u kontekstu rečenice.

Ova konstrukcija sastoji se od imenice u ablativu, koja ima ulogu subjekta, i od participija, koji se slaže sa njom u rodu, broju i padežu i ima ulogu predikata. Kao predikat konstrukcije javlja se particip prezenta aktiva ili particip perfecta pasiva.

Particip prezenta aktiva pokazuje uvek trajnu i istovremenu radnju sa predikatom rečenice u kojoj je konstrukcija, a particip perfecta pasiva uvek pokazuje radnju svrsenu pre radnje predikata rečenice u čijem se sklopu konstrukcija nalazi.

Konstrukcija ablativne apsolutne ima značenje; vremenske, pogodbene, uzročne, ili dopusne rečenice.

Ako je predikat konstrukcije imenski, pomoćni glagol u konstrukciji ne može biti zastupljen, jer nema odgovarajućih participija. Stoga u predikatu konstrukcije ostaje samo imenski deo u vidu imenice ili prideva.

Anco Marcio rege Ostia condita est. Za kraljevanja Anka Marcija izgrađena je Ostija.

Militibus invitis proelium commissum est. Protiv volje vojnika zametnu se boj.

Primeri;

Cicerone et Antonio consulibus – za konzulovanje Cicerona i Antonija.

Romulo rege – za kraljevanje Romula

Sulla dictatore – za suline diktature

Alexandro puero – u Aleksandrovom detinjstvu

Caesare iuvene – u Cezarovo mladoći

Catone sene – u Katonovo starosti

Hannibale duce – pod Hanibalovim vodstvom

Iove adiutore – uz pomoć Jupitera

Amico auctore – po nagovoru prijatelja

Parentibus vivis – za života roditelja

Me invito – protiv moje volje

Magistro ignaro – bez znanja učitelja

LATINSKI JEZIK DRUGA GODINA UCENJA

CAS XXI XXII

Nepotpuni glagoli;

Verba defectiva, glagoli koji nemaju sve oblike zovu se nepotpuni glagoli. Prema glagolski oblicima mogu se svrstati u tri grupe; glagoli koji imaju samo oblike perfekatske osnove, coepi, coepisse, meminini meminisse, odi, odisse. Glagoli sa nepotpunim oblicima prezentske osnove; aio, inquam. Glagoli koji se javljaju samo u imperative I. ave,avete, salve, salvete, vale, valete, age agite.

Coepi coepisse, ima značenje počeo sam, a prezintsku osnovu nadoknadjuje glagolom incipio, dok se odi i meminini prevode prezentom. Značenje kod ovih glagola je pomerenom, perfekat odgovara prezentu, pl. perfekat imperfektu, a future drugi, futuru prvom. Memeto, memetote je jedini imperative u lat. jeziku izveden od perfekatske osnove.

Oblici glagola aio; aio, ais ait,- - aiunt. Indikativ prezenta. Ind, imperf. Aiebam, aiebas, aiebat, - - aiebant. Ind perf. – ait

Oblici glagola inquam, ind. Prez. Inquam, inquis, inquit, - - inquiunt. Indik. Imperf. – inquiebat . future, - inquires, inquiet---.ind. per. –inquit –

Glagoli koji se javljaju samo u imperative;

Ave, budi pozdravljen, avete

Salve, dobro došao, salvete

Vale, zdravo, valete

Age, deder, hajde, agite.

Prevedi sledeće rečenice;

Senes omnes temporis acti libenter meminerunt.

Meminerimus iucundi temporis.

Quod factum est infectum fieri non potest.

Coeptum iter longum et laboriosum erit.

ODERUNT DUN METUANT

MEMENTO MORI

LATINSKI JEZIK DRUGA GODINA UCENJA

CAS XXIII XXIV

Utvrđivanje; obnoviti nepotpune glagole i njihovu promenu.

Prevesti; Utinam officiorum suorum nunc maxime meminissent homines.

Nihil sine aliqua causa fit.

Salve ,mi amice, quid agis.

QUIDQUID FIT CUM VIRTUTE FIT CUM GLORIA.

Bezlicni glagoli upotrebljavaju se samo u 3, licu jednine i infinitive, u svim nacinima i vremenima, osim imperativa. Upotediti sa srpskom jeziku, svice, grmi, dopusteno mi je.

Bezlicni glagoli se mogu podeliti na preave i neprave. Pravi bezlicni glagoli imaju samo Bezlicno znacenje.

Tonat, tonare, tonuit, grmi

Pluit, pluere, pluit, pada kisa

Ningit, ningere, ninxit pada sneg

Licet, licere, licuit – dopusteno mi je

Libet, libere, libuit – svidja mi se

Decet, decere, decuit- dolikuje mi

Dedecet dedecere, dedecuit

Paenitet, paeniter, paenituit- kajem se

Pudet, pudere, puduit- stid me je

Nepravi bezlicni glagoli se menjaju pravilno u svim licima, svih vremena i nacina, ali u trecem licu jednine i u infinitivu mogu imati znacenje bezlicnog glagola

Accidit, od accido 3 accidi – pasti, poginuti

Prevesti ;

Phisosopho Diogeni placebat in dolio habitare.

Liceat mihli proficisci.

QUOD LICET IOVI NON LLICET BOVI

SUUM QUEMQUE DECET.

Neprevilni glagoli ; eo ire, ii itum

Prezintska osnova e, pred samoglasnikom, i, pred suglasnikom. Perfekatska osnova i.

Abeo, abire abii, abitum – odlaziti

Adeo, adire, adii, adytum – prici

Exeo, exire, exii, exitum – izaci

Ineo, inire, inii, initum – ulaziti

Obeo obire obii obitum – umirati

Pereo perire perii – ginuti

LATINSKI JEZIK DRUGA GODINA UCENJA

CAS XXV XXVI

Prevesti tekst sa latinskog na srpski;

ALEA IACTA EST

C. Iulius Caesar cum exercitu Rubikonem flumen transiturus paulum ad hoc flumen constitit, deinde conversus ad proximos dixit; Etiam nunc redire possumus, nam si pontem transierimus, omnia armis agenda erunt. Postremo autem; Eamus, alea iacta est. exclamans exercitum traduxit

Glagol fero, ferre, tuli, latum

Ovaj glagol spada u glagole sa posebnom promenom- verba anokmala.

Ind. Prezenta aktiva. Fero, fers, fert, ferimus, fertis, ferunt. Konj. Prezenta aktiva;feram ,feras...ind. Imperfekta. Ferebam, ferebas, ferebat,...konj. Imperf. Ferrem,ferres...futur I, feram feres, imperative; fer, ferte. Imperative II fertu, fertu, fertote, terunto.

Ind. Perfecta, tuli, tulisti,... Konj. Perf. Tulerim, tuleris, ..., ind. Pl.perf. tuleram, tuleras,...Konj. Pl. perf. Tulissem, tulisses, ...ind. Perf. Pasiva latus, a um , sum, es est...ptc,perf. Latus, a um.

Prevesti sledece recenice.

Occasio aegre offertur, facile amittitur.

Quanta mala in bello tulistis

Ciceronis caput ad Antonium relatulm est.

Perfer ot obdura multo graviora tulisti.

Slozenice glagola fero;

Aufero, auferre, abstuli, ablatum – odnositi offero, offerre, obtuli, oblatum- nuditi

Affero, affere, attuli, allatum – donositi refero, referre, retsulil, relatum, - nositi natrag

Confero, conferre, contuli, collatum – nositi zajedno

Differo, differe, distuli, dillatum- razlikovati

Effero, effere extuli, ellatum – iznositi

Infero, inferred, intuli, illatum – unositi

LATINSKI JEZIK II GODINA UCENJA

Obnoviti glagol fero, ferre, tuli, latum

Obnoviti glagol esse, I slozenice gl. Esse, participe, particip perfecta, future I presenta

Rimske brojeve, sentence iz udzbesnikia.

POLUGODISNJI TEST.

RE ENICE ZA PISMENI

ATHENODORUS PHILOSOPHUS SPATIOSAM DOMUM aTHENIS EXIGUO PRETIO EMIT.

ALIQUT DIES IBI TRANQUILLE HABITABAT. SED PAUCIS POST DIEBUS PER SILENTIO NOCTIS, DUM VIGILAT, STREPITUM VINCULORUM AUDIVIT, LONGIUS PRIMO, DEINDE E PROXIMO. MOX APPARUIT SENEX ORE PALLIDO, LONGA BARBA, VESTE SQUALIDA, CAPILLIS HORRIDIS. CRURIBUS COMPEDES, MANIBUS CATENAS GEREBAT QUATIEBATQUE. STETIT MONSTRUM DIGITOQUE ATHENODORO ANNUIT. SURREXIT PHILOSOPHUS, SUSTULIT LUMEN EFFIGIEMQUE SECUTUS EST. LENTE ELLA GRADIEBATUR, ATHENODORUS SEQUEBATUR. TANDEM DEFLEWERUNT IN AREAM DOMUS. TUNC SUBITO EFFIGIES DILAPSA EST. ATHENODORUS EO LOCO SIGNUM POSUIT. POSTERO DIE LOCUM EFFODIT. INVENIT HOMINIS MORTUI OSSA CATENIS IMPLICATA. AENEAE POSTERI IN URBE ALBA LONGA DIU REGNAVERUNT. QUORUM UNUS, PROCAS, DUOS FILIOS, NUMITOREM ET AMULIUM HABUIT. NUMITORI, QUI NATU MAIOR ERAT, REGNUM RELIQUIT. SED AMULIUS FRATREM EXPULIT ET SOLUS REGNO POTITUS EST. FRATRIS FILIAM, RHEAM SILVIAM NOMINE, VIRGINEM VESTALEM FECIT. SIC ENIM SPERABAT, EAM SUBOLE PRIVARI POSSE, SED FAMA EST PARTOS A RHEA SILVIA ESSE GEMINOS DEI MARTIS FILIOS, ROMULUM ET REMUM HOS IUSSU AMULII IN PARVO ALVEO POSITOS ESSE INQUE TIBERIM ABIECTOS. TENET FAMA ALVEUM IN SICCO UNDIS RELLECTUM LUPAM TUM E PROXIMIS MONTIBUS DA VAGITUM INFANTIUM ACCURRISSE UBERAQUE EIS PRAEBUISSE. CONSTAT POSTREMO INFANTES A FAUSTULO PASTORE REGIO INVENTOS ATQUE INTER PASTORES EDUCATOS ESSE, IAMQUE ADULTUM ROMULUM ORIGINEM SUAM A FAUSTULO COGNOVISSSE. DUM HAEC ATHENIS GERUNTUR, MINOS, QUI CRETAE REGNABAT, ITERUM TRIBUTUM HORRIBILE INPERAVIT.

SEPTEM PUELLAE ET SEPTEM IUVENES AD PASTUM MONSTRI MINOTAURI ATHENIENSIBUS MITTENDI ERANT. THESEUS SIMULAC AUDIVIT QUANTA CALAMITATE CIVITAS AFFICERETUR, MINORAURUM OCCIDERE DECREVIT. PATER, CUM FILIUM MITTERET, SIMUL ET PRACEPTUM DEDIT. SI VICTO REDIERIS, VELA CANDIDA IN NAVI PANDE. QUI AUTEM DA MINOTAURUM MITTEBANTUR VELIS ATRIS NAVIGABANT.

ATENODOR, FILOZOF KUPI PROSTRANU KUCU NA NISKU CENU. NEKOLIKO DANA TAMO JE STANOVAO MIRNO. ALI, POSLE NEKOLIKO DANA, U TISINI NOCI, DOK JE BIO BUDAN, ZACU, ZVEKET LANACA, NAJPRE IZDALEKA, POTOM IZ BLIZINE. USKORO SE POJAVI STARAC BLEDIH USANA, DUGE BRADE, PRLJAVE ODECE, RASCUPANE KOSE. NA NOGAMA JE IMAO OKOVE, NA RUKAMA LANE I MAHAO. STANE CUDOVISTE I PRSTO DA ZNAK ATENODORU. USTADE FILOZOF, UZE LAMPU I POODJE ZA UTVAROM. ONA JE KORACALA SPORO, ATENODOR JE PRATIO. TADA SKRENU U DVORISTE KUCE. IZNENADA PRILIKA NESTADE. ATENODOR NA TOM

MESTU POSTAVI ZNAK. SUTRADAN ISKOPA MESTO. PRONADJE KOSTI MRTVOG COVEKA ZATLETENE LANCIMA.

ENEJINI POTOMCI SU DUGO VREMENA U GRADU ALBA LONGI VLADALI OD KOJIH JE JEDAN , PROKA, IMAO DVA SINA, NUMITORA I AMULIJA. NUMITORU, KOJI JE BIO STARIJI, OSTAVI KRALJEVSTVO. ALI AMULIJE JE BRATA ISTERAO I SAM SE DOKOPAO KRALJEVSTVA. BRATOVU KCER, PO IMENU REA SILVIJU, JE UCINIO VESTALKOM. TAKO SE NAIME NADAO DA ONA MOZE DA SE LISE POTOMSTVA. ALI PRICA KAZE DA SU ROMUL I REM, BLIZANCI KOJE JE REA SILVIJA RODILA , SINOVI BOGA MARSA; DA SU PO NAREDJENJU AMULIJA STAVLJENI U MALO KORITO I BACENI U REKU. PRICA KAZE DA SU TALASI IZBACILI KORITO NA SUVO. TADA JE VUCICA IZ NOBLIZNJIH PLANINA NA PLAC DECE DOTRCALA I NAHRANILA. POZNATO JE DA JE DECU PRONASAO FAUSTUL, KRALJEV PASTIR, I DA SU ODGAJANI MEDJU PASTIRIMA, I DA JE ROMUL VEC ODRASTAO SAZNAO SVOJE POREKLO OD FAUSTULA.

DOK SE OVO DOGADJA U ATINI, MINOJ, KOJI JE VLADAO NA DRITU, PONOVO JE NAMETNUO KRVAVI DANAK. SEDAM DEVOJAKA I SEDAM DECAKA SU ATINJANI MORALI DA SALJU KAO HRANU CUDOVISTA MINOTAURA. CIM JE TEZEJ CUO KAKVA NESRECA JE ZADESILA GRAD, ODLUCI DA UBIJE MINOTAURA. OTAC JE KADA JE SLAO SINA, U ISTO VREME DAO SAVET. AKO SE BUDES VRATIO KAO POBEDNIK, OKACI NA LADJU VELA JEDRA. ONI KOJI SU BILI SLATI MINOTAURU PLOVILI SU SA CRNIM JEDRIMA.

RECENICE ZA PISMENI ZADATAK IZ LATINSKOG JEZIKA

II RAZRED

Hostes iuventutem armatam miserunt agros Romanorum vastatum.
Neprijatelji su poslali naoruzanu omladinu da pustose rimska polja.

Augustus vidit hominem epigramma legentem admirationem suam ostendentem.
Avgust je video coveka kako cita epigram i kako pokazuje svoje divljenje.

Absit ob hominibus bellum, absint fames et pestilential!
Daleko bili od ljudi, rat, glad i bolest.

C. Sempronius Gracchus post fratris sui mortem daturus erat civitatem omnibus Italicis.

Gaj Sempronije Grah je posle smrti svoga brata bio voljan da da gradjansko pravo svim Italicima.

Qua nocte Alexander natus est, eadem Dianae Ephesiae templum arsit.
Iste noci kada je Aleksandar rodjen, izgoreo je hram Dijane u Efesu.

Discipulis lingua Latina diligenter discenda est.
Ucenici treba da uce latinski jezik.

Alexander Magnus toto orbe terrarum capturus fuit.
Aleksandar Veliki je bio voljan da ceo svet osvoji oruzjem.

Romani Etruscorum urbem decem aetates et decem hiems obsidebant.
Rimljani su etrurski grad deset leta i deset zima opsedali.

Iuno Paridi irata, Aeneam et omnes Troianos oderat.
Junona ljuta na Parisa mrzela je i Eneju i sve Trojance.

Non aqua, non igni-inquit Cicero-pluribus locis utimur quam amicitia.
Na vise mesta, kaze Ciceron, koristimo se ne vodom, ne vatrom nego prijateljstvom.

Socrates accusatus tranquillo vultu iudices adiit.
Sokrat je mirnoga lica izasao pred sudije.

Vere hirundines in regiones nostras redeunt. U prolece laste se vracaju u nase krajeve.

Ciceroni ex exilio Romam redeunti tota urbs obviam ierat. Ciceronu koji se vraćao iz izgnanstva, ceo grad je izasao u susret.

Verres ex Siciliae templis plures tabulas eximiae venustatis abstulit.
Ver je iz hramova Sicilije više slika izuzetne vrednosti odneo.

Graecia capta ferum victorem cepit ae artes intulit agaresti Latio.
Pobedjena Grčka pobedila je divljeg pobednika i unela umetnosti u seljacki Lacij.

Plebs Romana plerosque milites magnae fortitudinis praebebat sed praedam e bellis relatam nobiles inter se dividebant. Rimski puk je dao mnoge vojnike velike hrabrosti ali plen donet iz rata su delili medju sobom nobile.

Bella finitimis et longinquis populis a Romanis saepe illata sunt.
Rimljani su cesto nametali ratove obližnjim i dalekim narodima.

Iuvenis probus eruditionem et vires corporis augere quam se otio dare mavult.
Dobar mladac više voli da uvecava snage tela nego da se preda dokolici.

Noli differre occasionem, quae vobis offertur. Ne propustajte priliku koja vam se nudi.

Celeberrimum est illud Catonis; Carthago nobis delenda est. Slavno je ono Katonovo; Kartaginu moramo razoriti.

Illis temporibus Caesar exercitui praefuit et in pugna talum extorsistit. U ono vreme Cezar bese na celu vojske i u bitci izvije clanak.

Colloquium veterano profuit et Caesar agrum militi strenuo dedit. Razgovor je koristio veteranu i Cezar odvažnom vojniku dade njivu.

LATINSKI JEZIK DRUGA GODINA UCENJA CAS XXXV XXXVI

INFINITIVI, KONSTRUKCIJA AKUZATIVA SA INFINITIVOM

Infinitiv je neodredjen glagolski oblik I u latinskom jeziku postoje;

Infinitiv ;

Prezenta	aktiva - amare	pasiva – amari
Perfecta	amavisse	amatum esse
Futura	amaturum esse	amatum iri

Infinitim u recenici moze biti.

Subjekat; Dulce et decorum pro patria mori. Slatko je I casno za otadzbinu umreti.
Infinitiv kao subjekat najcesce stoji uz imenski predikat.

Objekat; Vincere scis, Hannibal, Victoria uti nescis.
Infinitiv kao objekat najcesce stoji uz glagole ciji smisao zahteva dopunu.

Predikat ; U konstrukcijama nominative I akuzativa sa infinitivom.
Istorijski infinitive u pricanju moze da zameni predikat recenice u imperfektu.

Infinitiv prevodimo infinitivom, glagolskom imenicom I licnim glagolskim oblikom u zavisnosti od smisla recenice.

Amicus venit. Prijatelj dolazi.

Ako ovaj nezavisni iskaz podredimo prelaznom glagolu cije je znacenje misliti, znati, videti ili cuti, on postaje objekat tog glagola, a po svom smislu zavisno- iskazna recenica.

Mislim da prijatelj dolazi.
Znam da prijatelj dolazi.
Vidim da prijatelj dolazi
Cujem da prijatelj dolazi.

U latinskom jeziku nema zavisno – iskaznih recenica, vec se one zamenjuju konstrukcijom akuzativa sa infinitivom. Glagol od koga zavisi zavisno-iskazna recenica, naziva se glavnim glagolom. Glavni glagol je u aktivu, a moze biti I neki od deponentnih glagola odgovarajuceg smisla.

SCIO ME NIHIL SCIRE.

Prevesti recenice I odrediti linfilniltive.

Id discerni non potest a falso.
Difficile est londum amorem subitok deponere.
In magnis rebus et voluisse sat est.
Initium sapientiae est vitia sua novisse.

LATINSKI JEZIK DRUGA GODINA CAS XXXVII XXXVIII

KONSTRUKCIJA AKUSZATIVA SA INFINITIVOM

Konstrukcija akuzativa sa infinitivom sastoji se od subjekta u akuzativu I predikata u infinitivu. Buduci da se konstrukcija iza pomenutih glagola nalazi u funkciji objekta ili kako sa ovim glagolom cini celinu, u latinskom jeziku ne odeljuje se zarezom I ne povezuje veznikom zavisno-iskazne recenice ciji smisao ima.

Infinitiv u konstrukciji moze biti

- u prezentu, kada pokazuje istovremenu radnju sa glavnim glagolom u recenici.
- U perfektu, kada pokazuje radnju završenu pre radnje glavnog glagola.
- U futuru, kada pokazuje radnju koja ce se dogoditi posle radnje glavnog glagola.

U konstrukciji ne moze se izostaviti sublekt jer ne vidimo ni iz glavnog glagola, ni iz infinitiva ko vrši radnju. Zato kazemo da je ova konstrukcija bezlicna. Subjekt, kao I svi njegovi dodaci, nalazi se uvek u akuzativu. Imenski deo predikata slaze se sa subjektom u padezu I broju, ako je imenica, ili u rodu, broju ili padezu ako je particip ili pridev.

Sledeci glagoli zahtevaju konstrukciju akuzativa sa infinitive u funkciji objekta.

Glagoli govora;

Govorim, poricem, pripovedam, pricam, javljam, obecavam, pisem.

Glagoli misljenja I oseta.

Znam, vidim, slusam, mislim, nadam se, verujem,

Glagoli osecanja.

Radujem se, veselim se, zalostim se, tesko podnosim, cudim se

Glagoli htenja ;

Hocu, necu, vise volim, zelim.

Glagoli naredbe, zabrane I dopustanja.

Naredjujem, zabranjujem, dopustam, pustam.

Akuzativ sa infinitivom u funkciji subjekta ukazuje na bezlicne glagole I bezlicne izraze sa esse

Dolikuje, ne dolikuje, treba da, poznato je, jasno je,

Bezlicni izrazi; istina je, pravo je, sramno je, dostojno je, dopusteno je, greh je, zabranjeno je, prica se, misli se.

Prevesti sledece recenice sa latinskog na srpski.;

Gaudeo te valere.

Virei fortes se in pugna perire quam loco cedere malunt.

Augustus carmina Vergilii cremari vetuit.

Dolebam omnem laborem meum brevi tempore esse peritutum.

Decet vos, Quirites, contra iniuriam armatos ire.

Apparet vos, Quirites, imperio natos, vulgus esse sine auctoritate.

Nauciti glagole iza kojih se javlja konstrukcija akuzativa sa infinitivom.

Pronaci I napisati rad na temu skola u Rimu.

DIGNUM LAUDE VIRUM MUSA VETAT MORI.

REDEUNT PLOST TRISTIA NUBLA SOLES IUCUNDI.

LATINSKI JEZIK DRUGA GODINA UCENJA CAS XXXIX, XL

Konstrukcija nominativ sa infinitivom..

Ukoliko se glavni glagol , verbum regens, nalazi u pasivu, zavisno-iskazna recenica zamenjuje se konstrukcijom nominative sa infinitivom.

Multi scriptores tradunt Homerum caecum fuisse.

Mnogi pisci pricaju da je Homer bio slep.

Glavni glagol nalazi se u licu I broju subjekta konstrukcije. Iz glavnog glagola vidi se lice subjekta konstrukcije il zsato je nominative sa infinitivom licna konstrukcija. Licne zamenice ukl funkciji subjekta se ne navode.

Beatus fuisse videor. Cini se da sam bio srecan.

Konstrukcija nominative sa infinitivom ulpotrebljava se izsa sledecih glagola.

Govori se da ja, dicor dici

Mislil se da ja , putor, putari

Veruje se da ja, credor, dredi

Sudi se da je , iudicor, iudicari

Smatra se da ja, existimor, existimari- smatra se da ja

Videor, videri vilsus sum – cini se da ja

Iubeor, iuberi, iussus sum – zapoveda se da ja

Vetor, vetari, vetitus sum, dopusta se

Fertur, feruntur – govori se da on, oni

Traditur, traduntokr- prica se da on, oni

Prevesti sledece recenice sa laatinskog na srpski

Romulus cum Remo fratre Amulium, Albanorum regem, interfecisse fertur.

Athenienses Themistocli, gratiam retulisse videntur.

Urbs hostibus ab incolis tradita esse dicitur.

Themistocles, in pugna apud Salamlina dolo usus esse fertur.

QUI TACET CONSENTIRE VIDETUR

LATINSKI JEZIK DRUGA GODINA UCENJA CAS XLI, XLII

Nezavisno – upitne recenice upotrebljavaju se u direktnom govoru, tj. Necije reci se navode tacno onako kako su izgovorene. Pocinju sledecim vrstama reci.

Upitnim zamenicama; quis, quid; qui, quae, quod.

Upitnim zamenilckim pridevom uter, utra, utrum – koji od dvojice.

Upitnim pridevima; quqlis, e;. quantus 3.

Upitnim reccama I prilozima;ne, da li, num, zar, nije li.

Upitnim prilozsima; ubi, qua, quando quare, quomodo?

Prevesti recenice sa latinskog na srpski.

Redi, quo fugis nunc?

Quid, stolide clamas?

Quam ob rem ad triumviros deferes nomen meum?

Quia cultrum habes.

Quin habeo?

None decet cocum cultrum habere?

Sed quid negotii erat tibi in domo mea me absente?

Num ego iussi?

Obnoviti, ukpitne zamenice, zamenicke prideve, priloge.

LATINSKI JEZIK II GODINA UCENJA CAS XLV XLVI

ZAHTEVNE RECENICE IZA VERBA IMPEDIENDI I TIMENDI

Zahtevne recenice iza verba impediendi pocinju veznicima ne, ili quominus. Zbivanje radnje u glavnoj recenici I zavisnoj smatra se istovremenim.

Saepe ira impedit, ne iusti simus.
Cesto nas ometa gnev da budemo pravedni.

Quid obstabat, quominus beatus esses?

Sta ti je stajalo na putu da budes srecan?

Nihil deterrebit loquacem, quin loquabatur.

Nista nece odvratiti brbljivca da ne razgovara.

Od glagola I izraza kojima se izrice strah zavisi recenica u kojoj se radnja moze dogadjati ne samo istovremeno vec I posle zbivanja radnje.

Timeo , ut venias.

Bojim se da ne dolazis.

Timebam, ne venires.

Bojao sam se da dolazis.

Prevesti recenice sa latinskog na srpski.

Amicos, na abeant, impedio.

Cives timebant, ne hostes urbem caperent.

Avarus semper veretur, ut satis habeat.

Periculum erat, ne quis Rufum apud Augustum accusaret.

LATINSKI JEZIK II GODINA UCENJA CAS XLV XLVI

ZAHTEVNE RECENICE IZA VERBA IMPEDIENDI I TIMENDI

Zahtevne recenice iza verba impediendi pocinju veznicima ne, ili quominus. Zbivanje radnje u glavnoj recenici I zavisnoj smatra se istovremenim.

Saepe ira impedit, ne iusti simus.
Cesto nas ometa gnev da budemo pravedni.

Quid obstabat, quominus beatus esses?

Sta ti je stajalo na putu da budes srecan?

Nihil deterrebit loquacem, quin loquabatur.

Nista nece odvratiti brbljivca da ne razgovara.

Od glagola I izraza kojima se izrice strah zavisi recenica u kojoj se radnja moze dogadjati ne samo istovremeno vec I posle zbivanja radnje.

Timeo , ut venias.

Bojim se da ne dolazis.

Timebam, ne venires.

Bojao sam se da dolazis.

Prevesti recenice sa latinskog na srpski.

Amicos, na abeant, impedio.

Cives timebant, ne hostes urbem caperent.

Avarus semper veretur, ut satis habeat.

Periculum erat, ne quis Rufum apud Augustum accusaret.

LATINSKI JEZIK DRUGA GODINA UCENJA XLVII XLVIII

PISMENI ZADATAK

Za pismeni zadatak učenici prevode kraci kontinuirani tekst sa latinskog jezika na srpski uz pomoc rečnika. Primer.

Orpheus Thrax fuit vates omnium celeberrimus, qui suo cantu non solum homines delectabat, sed etiam bestias feras deleniebat. Eurydicen nympham uxorem ducturus omnia ad nuptias paravit. Sed fax, quam amici ardentem ante novam nuptam praelaturi errant, non potuit inflammari, quod omnibus malum omen visum est. Exitus fuit omine gravior. Eurydice cum aliis nymphis per prata ambulans eodem die occidit dente serpentis in talum receptor.

LATINSKI JEZIK DRUGA GODINA UCENJA CAS LI LII

Vremenske recenice

Vremenske recenice pokazuju vreme zbivanja ranje u glavnoj recenici. Radnja u vremenskoj recenici moze se dogadjati istovremeno sa predikatom glavne recenice, kao I pre ili posle njega. predikat u njima moze stajati u indikativu I u konjunktivu.

Vremenske recenice u indikativu pocinju veznicima.

Cum – kad

Ut – cim

Ubi – cim

Ubi primum – cim

Simul, simulac – kako

Dum, donec, quoad – dok ne, dok

Antequam, priusquam – pre nego

Postquam – posto

Uz navedene veznike perfekat su upotrebljava za radnju koja se zbila jednom u proslosti. Zbivanje radnje u zavisnoj recenici prethodi zbivanju u glavnoj, a zbivanje u glavnoj sledi odmah za njim. Kako se oba predikata zbivaju gotovo istovremeno, u vremenskoj recenici predikat je u perfektu, a ne u pluskvamperfektu.

Za radnju koja ce se dogoditi jednom u buducnosti uz pomenute veznike upotrebljava se futur II.

U vremenskim recenicama u konjunktivu pripovedaju se istorijski dogadjaji. Otuda I naziv vezniku cum historicum. U glavnoj recenici nalazi se uvek istorijsko vreme, a u zavisnoj recenici za svrsenu radnju stoji konjunktiv pluskvamperfekta, a za trajnu radnju konjunktiv imperfekta.

Prevesti sledece recenice sa latinskog na srpski jezik.

Bello Peloponnesiaco in Atheniensium urbem gravis pestilentia incidit.

Pater tum forte, cum haec gerebantur, domi non erat.

Leonidas tam diu laudaabitur, dum memoria rerum Graecarum manebit.

Hostes, ubi primum equites nostros conspicati sunt, impetum fecerunt.

Ego ad te scribam, simul ac Romam venero.

Alexander, cum Tarsi gravi morbo affectus esset, a medicis monitus est, ut quiesceret. Alexander, gravi morbo Tarsi affectus a medicis monitus est, ut quiesceret.

Poslednju recenicu objasniti u cemu je razlika .

LATINSKI JEZIK DRUGA GODINA UCENJA CAS LIII LIV

Uzrocne recenice

Uzrocne recenice kazuju uzrok zbog koga se vrsi rednja glavne recenice. Predikat uzrocne recenice moze stajati u indikativu I konjunktivu.

Uzrocne recenice u indikativu kazuju uzrok zbog koga se vrsi radnja glavne recenice. Pocinju sledecim izrazima
Propterea , idcirco, ideo, ob eam causam, quia, quoniam, quod.

Laudaberis, quia diligens es. Bices hvaljen jer si vredan. * uzrok je realan.

Quoniam ad hunc locum perventum est, proponam aliquid de moribus huius gentis

Kad se vec doslo do ovog mesta, izlozicu nesto o obicajima ovoga naroda.

Uzrocno cum , cum causale, buduci da , cesto je pojacan prilogom praesertim , stosji uvek sa konjunktivom I izrazava uzrok zbivanja u glavnoj recenici. Konjunktiv u uzrocnoj ravna se prema consecution temporum..

Cum vita sine amicis metus et insidiarum plena sit, ratio ipsa monet amicitias comparare.

Buduci da je zivot bez prijatelja pun strahovanja I zamki, sam razum nalaze da se prijateljstvo sklapa.

Prevesti recenice sa latinskog na srpski.

Milites in bello fame, algore, vigilia saepe laborabant.

Magister vos laudabit, quod seduli fuistis.

Gaudemus, quod bonus discipulus es.

Prevesti recenice sa srpskog na latinski.

Aleksandar je zbog gneva ubio prijatelja.

Ucitelj je izgrdio ucenika zato sto je bio nemaran.

Obradovao sam je jer dolazis.

DUM SPIRO SPERO

PISMENI ZADATAK IZ LATINSKOG JEZIKA DRUGA GODINA UCENJA

1. Qui dedit beneficium, taceat, narret, qui accepit.
2. Ipse rem tuam age, alii res suas agant!
3. Nimium ne credas fortunae!
4. Nemo sit severus censor hominum! Nullus homo sine vitio est.
5. Ne iudices alios priusquam ipse iudicaris!
6. Neminem cito laudaveris, neminem cito accusaveris!
7. Utinam virtuti, laudi, dignitati magis quam pecuniae, aut imperio, aut opibus homines studerent.
8. Uter est divitior: cui deest, aut cui superses.
9. Appelles pinxit Alexandrum Magnum fulmen tenentem.
10. Hostes Romanorum agros vastaturi iuventutem armatam miserunt.
11. Centurio fortiter pugnans cecidit.
12. Post pugnam Cannensem nonnulli iuvenes Italiam relicturi erant.
13. Alexander Magnus totum orbem terrarum armis caputrus erat.
14. Honestus scriptor rerum historiam sine ira et studio scripturus erit.
15. Barbari, cum pugnaturi sunt, pugnantium animos cantu excitant.
16. Nemo ante mortem beatus putandus est.
17. Celeberrimum est illud Catonis: Carthago nobis delenda est!
18. Rebus secundis homini non est credendum.
19. Mortalibus, dum vivunt, semper sperandum est.
20. Ne dimittatis occasionem liberandi patriam.
21. Iuvenes Romani certandi causa in Campum Martium veniebant.
22. Regibus expulsis consules Romanis praeerant.
23. Hieme nondum confecta dux, proximis quattuor coactis legionibus, in fines hostium contendit.
24. Plebs Romana Sicinio quodam duce in Sacrum montem secessit.
25. Themistocle auctore Graeci Persas apud Salamina vicerunt.
26. Parentibus vivis fratres in Concordia vivebant.
27. Socrates accusatus tranquillo vultu iudices adiit.
28. Vere hirundines in regiones nostras redeunt.
29. Caesar eodem itinere, quo hostes ierant, profecturus erat.
30. Non possum tecum ire. Mihi in ludum litterarium eundum est.
31. Aestate libenter itur ad litora maris. Ibi iucunde aestivalia tempora agimus.
32. Ciceroni ex exilio Romam redeunti tota urbs obviam ierat.
33. Occasio aegre offertur, facile amittitur.
34. Quanta mala in bello tulistis!
35. Ciceronis caput ad Antonium relatum est.
36. Iuvenis probus eruditionem et vires corporis augere quam se otio dare mavult.
37. Nocere posse et nolle laus amplissima est.
38. Nolite differre occasionem, quae vobis offertur.
39. Lucretius poeta nihil de nulla re creari posse docuit.
40. Viri fortes se in pugna perire quam loco cedere malunt.
41. Augustus carmina Vergilii cremari vetuit.
42. Cato censor matronas auro gemisque exornari indignabatur.
43. Narrant rerum scriptores Romulum septem et triginta annos imperium tenuisse.
44. Augustus dolebat Romanos gravem cladem in Germania accepisse.
45. Lex vetabat mortuos intra moenia urbis sepeliri.

46. Caesar silentio noctis e castris exit, ut collem insideret.
47. Hannibal, ne vivus a Romanis caperetur, venenum hausit.
48. Caesar, quo facilius copias traduceret, in flumine Rheno pontem fecit.
49. Pater tum forte, cum haec gerebantur, domi non erat.
50. Leonidas tum diu laudabitur, dum memoria rerum Graecarum manebit.
51. Latini flumen Tiberim colebant, quia humum frugiferam reddebat.
52. Post pugnam Cannensem talis metus Romae fuit, ut matres dicentes Hannibal ante portas liberis suis timorem afferent.
53. Flumen incredibili lenitate fluit, ita ut oculis, in utram partem fluat, iudicari non possit.
54. Orpheus Thrax fuit vates omnium celeberrimus, qui suo cantu non solum homines delectabat, sed etiam bestias feras deleniebat.
55. Eurydicen nympham uxorem ducturus omnia ad nuptia paravit.
56. Eurydice cum aliis nymphis per prata ambulans eodem die occidit dente serpentis in talum recepto,
57. Orpheus ad Taenaria porta profectus est et hinc in Tartara descendit.
58. Multa ibi monstra vidit, in primis canem tricripitem Cerberum.
59. Tantalus frustra aquam captabat, Sisyphus saxo cruciebatur.
60. Regina Eurydicen vocat, tradit eam marito simulque et praeceptum dat.

PREVOD RECENICA ZA PISMENI ZADATAK

1. Ko cini dobrocinstvo neka cuti , neka prica ko je primio(dobrocinstvo),
2. Sam radi svoja posla, neka drugi rade svoja.
3. Ne veruj odvise sreći
4. Neka niko ne bude strog sudija ljudi. Nijedan covek nije bez mane
5. Ne sudi o drugima pre nego sto sebe ne prosudis.
6. Da nikoga nisi brzo pohvalio , da nikoga nisi brzo optuzio.
7. Kamo sreće da ljudi vise teze vrlini, pohvali, i dostojanstvu vise nego novcu, vlasti i moci.
8. Koji ji bogatiji, onaj kome nedostaje ili onaj kome preostaje.
9. Apel je naslikao Aleksandra Velikog kako drzi munju.
10. Neprijatelji u nameri da pustose rimska polja poslase naoruzanu omladinu.
11. Centurion je hrabro boreci se poginuo.
12. Posle canske bitke poneki mladici su bili voljni da se vrata u Itaiju.
13. Aleksandar Veliki je bio voljan da ceo svet zauzme oruzijem.
14. Castan istoricar bice voljan da pise istoriju bez pristrasnosti.
15. Varvari, kada su voljni da se bore , srca boraca potsticu pesmom.
16. Niko se pre smrti ne sme smatrati srećnim.
17. Slavna je ona Katonova recenica, moramo razoriti Kartaginu.
18. Covek ne treba da veruje sreći.
19. Smrtnici dokle god zive treba da se nadaju.
20. Ne propustajte priliku za oslobodjenje otadzbine.
21. Mladi Rimljani radi takmicenja dolazise na Marsovo polje.
22. Posto su proterani kraljevi Rimljnima su zavladaali konzuli.

23. Jos se nije zima završila, vođa se sakupivši četiri nablize legije zaputio u neprijateljske krajeve.
24. Rimski plebs se pod vodjstvom nekog Sicinija povukao na Sveto brdo.
25. Na predlog Temistokla Grci su pobedili Persijance kod Salamine.
26. Dok su roditelji bili živi braća su živela u slozi.
27. Sokrat je mirnoga lica izasao pred sudije.
28. U prolece se laste vraćaju u naše krajeve.
29. Cezar se zaputio onim istim putem kuda je išao neprijatelj.
30. Ne mogu da idem sa tobom. Moram da idem u školu književnosti. (cas)
31. Leti se rado ide na obale mora. Tamo prijatno provodimo zegu.
32. Ciceronu koji se iz izgnanstva vraćao u Rim, ceo grad je izasao u susret.
33. Povoljna prilika se tesko nudi, a lako izgubi.
34. Koliko nesreća ste u ratu podneli!
35. Ciceronova glava je doneta Antoniju.
36. Dobar mladić više voli da uvećava snagu tela nego da se prepusti dokolici.
37. Moci škoditi a ne hteti velika je pohvala.
38. Nemojte propustati priliku koja vam se nudi.
39. Lukrecija pesnik je učio da se ništa ne može ni iz cega stvoriti.
40. Hrabri ljudi više vole da poginu u boju nego da napuste položaj.
41. Avgust je zabranio da se spale Vergilijevi spevovi.
42. Katon cenzor je smatrao nedostojnim da se udate žene ukrasavaju zlatom i dragim kamenjem.
43. Istorici pripovedaju da je Romul vladao trideset i sedam godina.
44. Avgust je zalio što su Rimljani pretrpeli težak poraz u Germaniji.
45. Zakon je branio da se mrtvici sahranjuju unutar zidina grada.
46. Cezar je izasao u tisini noci iz tabora, da zauzme brdo.
47. Hanibal je, da ga Rimljani ne bi živog uhvatili, popio otrov.
48. Cezar je, kako bi što lakše preveo trupe, sagradio most na Rajni.
49. Otac, tada, dok se ovo desavalo, nije bio kod kuće.
50. Leonida će toliko dugo biti hvaljen, dok god bude postojalo sećanje na grčku istoriju.
51. Latini su postovali reku Tiber, jer je uzvraćala plodno zemljište.
52. Posle kantske bitke takav strah je vladao u Rimu, da su majke izgovarajući Hanibal pred vratima, unosile strah svojoj deci.
53. Reka takvom neverovatnom sporoscu teče, da pogled ne može da prosudi na koju stranu teče.
54. Orfej je bio tracki pevač od svih najpoznatiji koji je svojom pesmom ne samo ljude uveseljavao već i divlje životinje umirivao.
55. U nameri da se oženi Euridikom sve je spremio za svadbu.
56. Euridika je sa drugim nimfama setajući se na livadi istoga dana umrla, posto je zmija ujela za nogu.
57. Orfej se zaputuje do Tenarijskog prolaza i onde išao u podzemlje.
58. Mnoga je naime cudovista video, među prvima proglašavog psa Kerbera.
59. Tantal je uzalud zahvatao vodu, Sif se mucio sa kamenom.
60. Kraljica pozove Euridiku, preda je suprugu i u isto vreme pouci.

LATINSKI JEZIK II GODINA UCENJA CAS LXV LXVI

Priprema za pismeni zadatak . recenice za pismeni zadatak sa prevodima se mogu naci na sajtu skole. Vezbe prevodjenja uz pomoc recnika.

LATINSKI JEZIK II GODINA UCENJA CAS LXVII LXVIII

Pogodbene recenice.

Pogodbena recenica kazuje uslov pod kojim se vrši radnja glavne recenice kao posledica pogodbe. U zavisnosti od vrste pogodbe , odnosno da li je stvarna, moguća ili nemoguća, dele se na realne potencijalne I irealne pogodbene recenice.

Kod pogodbenih recenica zavisna recenica stoji na prvom mestu I zove se protaza, a za njom sledi glavna recenica, apodoza.

Za sve tri vrste pogodbenih recenica veznici su isti. Pogodbene recenice afirmativnog smisla pocinju veznikom si, ako, kad, kako bi, kad bi, da a konjunktivi u njima pokazuju kojoj vrsti pogodbenih recenica pripada. Pogodbene recenice negativnog smisla mogu pocinjati sledecim veznicama. Si non ... at certe , ako nije ..., a bar, veznik negira ili samo jednu rec, ili samo glagol u protazi. Nisi, ako ne, veznik negira celu protazu. Si minus. Ako ne, u negativno ponovljenoj protazi afirmativnog smisla I izostavljenim predikatom.

Realne pogodbene recenice.

Pogodba u zavisnoj recenici je realna, može da se izvrši kao I posledica u glavnoj recenici. I u protazi I u apodozi stoji indikativ.

Si pecunia uti scis ancilla est, si minus domina.

Ako umes da se sluzis novcem, on ti je sluga, a ako ne, on ti je gospodar.

Dominus, nisi iustus fuerit, servus erit invisus.

Ako ne bude pravican, gospodar ce robovima biti mrzak.

Potencijalne pogodbene recenice

Pogodba u zavisnoj recenici mogla bi da se izvrši, pa je moguća I posledica u glavnoj recenici. I u protazi I u apodozi stoji konjunktiv prezenta ili konjunktiv perfecta.

Na srpski jezik prevodi se I konjunktiv prezenta I konjunktiv perfecta kondicionalom sadasnijim, s tim sto se za perfekt uzima savršeni glagolski vid.

Si futura prospiciamus, num simus feliciores? Ako bismo znali buducnost, zar bismo bili srećniji.

Si didiceris, sciveris. Ako bi naučio, znao bi.

Irealne pogodbene recenice

Pogodba je u zavisnoj recenici nemoguca, pa je I posledica u glavnoj recenici neostvarljiva.

Neostvarljiva pogodba za sadasnjost izrice se konjunktivom imperfekta I u protazi I u apodozi.

Si leges neglegerentur, nec civitas esset, nec communitas.

Konjunktiv imperfekta iz protaze prevodi se sadasnjim vremenom, a iz apodoze kondicionlom sadasnjim.

Neostvarljiva pogodba za proslost izrice se konjunktivomk pluskvamperfekta I u protazi I u apodozi. Veznici su si, da, nisi, da ne.

Regulus, si domi mansisset, vixisset quidem sed iusiurandum neglexisset.

Regul, da je ostao kod kuce, ostao bi ziv, ali bi pogazio zakletvu.

Konjunktiv pluskvamperfekta iz protaze prevodi se pefektom, a iz apodoze kondicionalom za proslost.

LATINSKI JEZIK DRUGA GODINA UCENJA LXIX LXX

Prevesti sledece recenice sa latinskog na srpski

Actio recta non fuerit, nisi recta fuerit voluntas.

Caesar si diutius vixxet, primus Romae bibliothecam publicavisset.

Nisi Augusti res gestae egregiae atque mirabiles essent, eius nomen clarum non esset.

Si prudenter vivamus, maximam aetatis partem beatius transiagamus.

SI TACUISSES PHILOSOPHUS MANSISSES

Sistematizacija gradiva